

Tlačová správa 29.9.2023

Na Slovensku podceňujeme riziká chrípky

Vakcína proti chrípke pre rok 2023 znížila riziko hospitalizácií súvisiacich s chrípkou o približne 52 % na južnej pologuli, kde obvyklá chrípková sezóna trvá od marca do septembra. Tieto údaje pochádzajú z analýzy údajov pacientov hospitalizovaných s vážnymi akútnymi respiračnými infekciami v piatich krajinách¹. Cirkulujúce vírusy chrípky boli geneticky podobné tým, ktoré sú zahrnuté vo vakcínach proti chrípke pre obdobie 2023–24 na severnej pologuli.

Zem má dve hemisféry a teda dve obdobia chrípkových epidémií. Preto napríklad austrálska sezóna, ktorá sa práve končí, indikuje, čo sa môže udiť v našich zemepisných šírkach. Epidemiológovia sledujú cirkulujúce vírusy, vývoj sezóny, vekové skupiny najviac postihnuté chrípkou ako aj to, ako dobre fungujú vakcíny. Tento rok sa chrípková sezóna v Austrálii začala skôr ako obvykle a s prudkým nástupom. V priebehu chrípkovej epidémie v Austrálii zaznamenali zvýšený výskyt ťažkých priebehov chrípky najmä u detí. Zo všetkých hospitalizovaných osôb s potvrdenou chrípkou bolo 72 % detí mladších ako 16 rokov, 17 % boli dospelí vo veku 16 až 64 rokov a 11 % boli dospelí vo veku 65 rokov alebo starší.

Chrípka nie je vôbec banálne ochorenie. Podľa WHO (Svetová zdravotnícka organizácia) s ochorením chrípky na celom svete súvisí 3–5 miliónov prípadov závažných ochorení a až 650 000 úmrtí ročne. Chrípka môže mať veľmi ťažký priebeh, spôsobiť **vážne zdravotné komplikácie, viesť k trvalým zdravotným následkom a spôsobiť smrť**. Môže viesť k zápalom pľúc, zlyhaniu dýchania či zápalovým ochoreniam srdca. Pacientom sa v dôsledku vírusovej infekcie môžu zhoršiť chronické zdravotné ťažkosti alebo ich môže postihnúť syndróm akútnej respiračnej tiesne.

Na Slovensku zanedbávame prevenciu

Alarmujúci je počet osôb, ktoré boli v roku 2022 na Slovensku chránené pred chrípkou očkovaním. Bolo to **len 4,8 % populácie**. „Znepokojuje nás hlboký prepád v zaočkovanosťi osôb nad 59 rokov. Vlani sa proti chrípke zaočkovalo len 5,6 % seniorov. V porovnaní s prechádzajúcou sezónou klesla zaočkovanosť v tejto vekovej skupine o 7,3 %, čo je o 98 015 zaočkovaných osôb menej. Pritom ide o najrizikovejšiu a najzraniteľnejšiu skupinu, ktorá je náchylná na závažné komplikácie spojené s chrípkou a zhoršenie základného ochorenia následkom chrípky“, hovorí prof. Krištúfková, prezidentka Slovenskej epidemiologickej a vakcinologickej spoločnosti. „Len pre porovnanie, v poslednej chrípkovej sezóne (2022/23) sa v Austrálii zaočkovalo 66 % osôb v seniorskom veku, vo Švédsku 70 % a v Spojenom Kráľovstve 80,9 % populácie²“, dodáva Krištúfková.

¹ <https://jamanetwork.com/journals/jama/fullarticle/2809892>

² <https://data.oecd.org/healthcare/influenza-vaccination-rates.htm>

Napriek tomu, že je chrípka často zamieňaná s bežným prechladnutím, ide o nebezpečné a potenciálne smrteľné ochorenie. Pre skupinu seniorov ako aj pre chronicky chorých pacientov s oslabenou imunitou, ktorí sú navyše vystavení vyššiemu riziku nákazy v dôsledku častých hospitalizácií a návštev lekára, môže mať chrípka fatálne dôsledky.

Očkovanie chráni cukrovkárov pred infarktom aj porážkou

Početnou skupinou chronicky chorých pacientov, pre ktorých chrípka predstavuje zvýšenú hrozbu, sú diabetici. Diabetes zvyšuje hladinu cukru v krvi, čím ovplyvňuje imunitný systém a väčšiu náchylnosť k infekciám, vrátane chrípky.

„Prítomnosť diabetu mellitu zvyšuje riziko ochorenia na chrípku a zhoršuje jeho priebeh, zvyšuje riziko komplikácií chrípky aj úmrtnosť. Podobne, chrípka zhoršuje glykemickú kontrolu diabetu, zvyšuje riziko akútnych život ohrozujúcich komplikácií diabetu, zhoršuje prejavy chronických komplikácií aj riziko srdcovocievnych príhod ako sú infarkt myokardu či cievna mozgová príhoda. Pacienti s diabetom mellitom sú počas chrípkových epidémií častejšie hospitalizovaní a vyššia je aj ich úmrtnosť. Je dostatok vedeckých dôkazov a pribúdajú ďalšie, že u pacientov s cukrovkou očkovanie proti chrípke znižuje nielen počet hospitalizácií, ale aj život ohrozujúcich komplikácií a úmrtí z kardiovaskulárnych či iných príčin“, konštatuje doc. Emil Martinka, primár diabetologického oddelenia Národného endokrinologického a diabetologického ústavu (NEDÚ). *„Očkovanie proti chrípke by preto malo byť neoddeliteľnou súčasťou liečebných stratégií u pacientov s diabetom“,* dodáva.

Vakcínu proti chrípke môže u nás predpísať aj aplikovať okrem všeobecného lekára aj lekári - špecialisti, ako napríklad diabetológ, pľúcny lekár, alergológ/imunológ, gynekológ alebo kardiológ a ďalší. Vakcíny sú všetkým pacientom a záujemcom o očkovanie plne hrazené.

Diabetici na Slovensku zaostávajú

Najnovšie analýzy dát na Slovensku odhaľujú, že ani diabetici ani chronicky chorí pacienti sa u nás dostatočne nechrania pred chrípkou a riskujú závažné komplikácie svojho ochorenia. *„Najväčšiu skupinu chronicky chorých v našej analýze tvorili diabetici s počtom 245 000, u ktorých sme zistili zaočkovanosť 14 %. Pacienti s onkologickým ochorením tvorili skupinu 87 000 osôb so zaočkovanosťou 11,6 %³,“* hovorí Petra Ištokovičová, analytička Inštitútu zdravotníckych analýz (IZA) MZ SR. *„Naša analýza poskytuje prvé údaje o zaočkovanosti chronicky chorých pacientov na Slovensku. Napriek tomu, že chrípka môže vážne ohroziť priebeh základného chronického ochorenia, počet osôb chránených očkovaním je na Slovensku veľmi nízky a hlboko pod úrovňou, ktorú si u chronických pacientov vytýčila EÚ, a to 75%“,* dodáva.

Pre porovnanie, zaočkovanosť pacientov s cukrovkou napríklad v Spojených štátoch a UK sa pohybuje v priemere okolo **65 %**.

³ Kotlebová N., Ištokovičová P., Mišík M., Szalay T., Krištúfková Z.; Zaočkovanosť vybraných chronicky chorých pacientov proti chrípke v Slovenskej republike v sezóne 2021/2022

Očkovanie chráni

„Na základe dát jednej zdravotnej poisťovne sme tiež analyzovali úmrtnosť bez ohľadu na príčinu medzi očkovanými proti chrípke a neočkovanými vo veku 60 a viac rokov. Aby boli pacienti v oboch skupinách porovnateľní, zo všetkých neočkovaných pacientov sme vybrali vzorku 1:1 k očkovaným na základe veku, pohlavia a najnákladnejšej diagnózy. **V skupine neočkovaných zomrelo 1 385 ľudí z 37183, v očkovanej skupine 808 z 37183, čo bolo 1,7 x viac v neočkovanej skupine,**“ pokračuje Petra Ištokovičová.

„Na Slovensku je nedostatok lekárov, najmä lekárov prvého kontaktu, zdravotná starostlivosť sa stáva menej dostupná. Jedno z riešení je predchádzať ochoreniam. Očkovaním proti chrípke dokážeme zabrániť ochoreniu, jeho komplikáciám a vyhnúť sa návšteve lekára. **Prevencia dokáže zachrániť oveľa viac životov, ako liečba,**“ dodáva Krištúfková.

Chrípka spúšťa infarkty aj porážky aj u zdravých dospelých

Narastajúci objem vedeckých dôkazov z mnohých prác potvrdzuje, že chrípka spôsobuje závažné kardiovaskulárne komplikácie aj u zdravých dospelých. Štúdia databázy **dospelých pacientov nad 40 rokov bez akejkoľvek rizikovej predispozície dokázala 10 x vyššie riziko úmrtia na srdcový infarkt a 8 x vyššie riziko úmrtia na mŕtvicu** do 3 dní po laboratórne potvrdenej chrípkovej infekcii v porovnaní s prípadmi bez ochorenia na chrípku.

Aj keď sa očkovanie často spomína predovšetkým v spojení so staršou populáciou, výskumy ukazujú, že u mladších diabetikov je podanie vakcíny ešte dôležitejšie. Pri sledovaní komplikácií spojených s vírusom chrípky bol ich pokles v prípade očkovania citelnejší vo vekovej kategórii do 65 rokov než u osôb vo veku nad 65 rokov.

Na tlačovej konferencii sa zúčastnili:

prof. MUDr. Zuzana Krištúfková, PhD., MPH - prezidentka Slovenskej epidemiologickej a vakcinologickej spoločnosti

doc. MUDr. Emil Martinka, PhD. - primár diabetologického oddelenia Národného endokrinologického a diabetologického ústavu (NEDÚ)

Mgr. Petra Ištokovičová, MPH. - analytička Inštitútu zdravotných analýz MZ SR

⁴ IŠTOKOVIČOVÁ P., SZALAY T., KRIŠTÚFKOVÁ Z., RYBANSKÁ V., KOLOŠOVÁ A., LITVOVÁ S., KOTLEBOVÁ N.; Effect of influenza vaccination on seasonal mortality

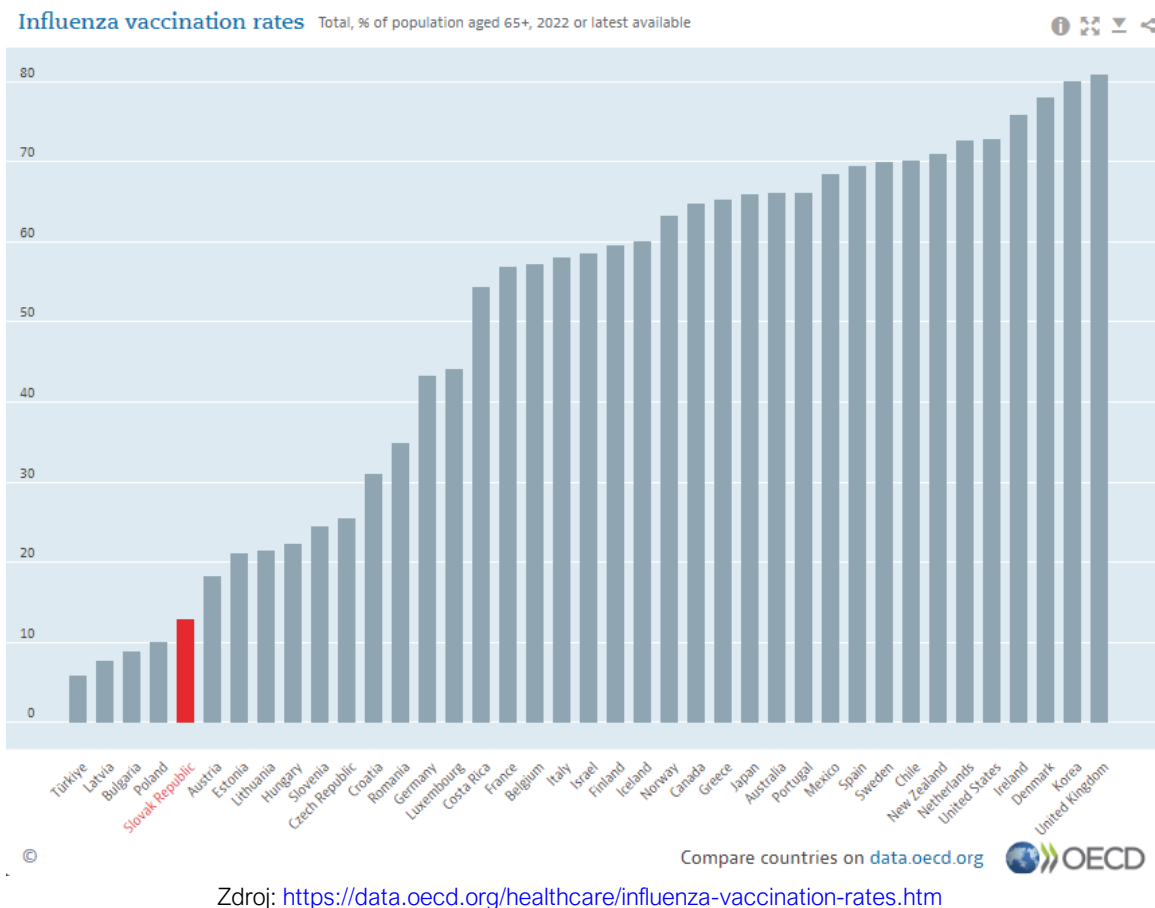

Kontakt pre médiá:

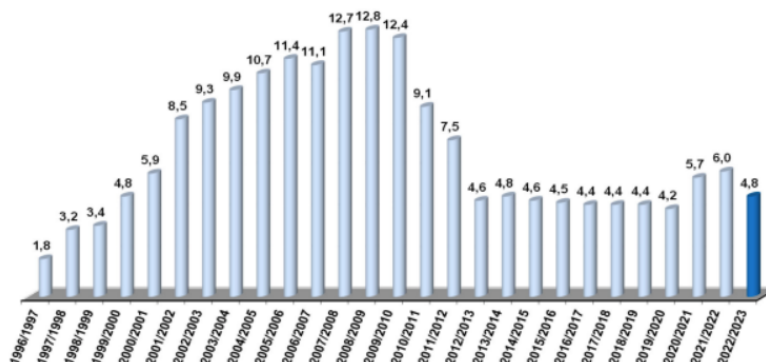
Katarína Gudiaková, Snowball Communications, gudiakova@snowball.sk, 0903 605 329

Obrázky:

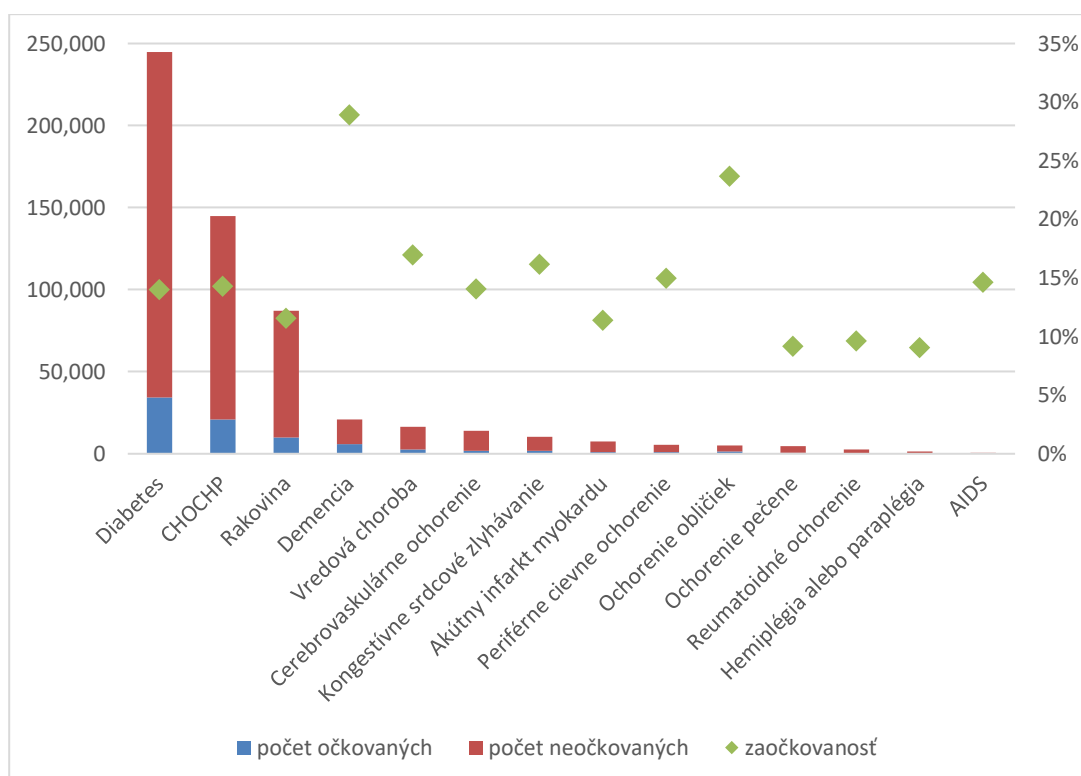
1. Zaočkovanosť 65+ (rok 2022 alebo najnovšie dostupné dáta)

Graf 1: ZAOČKOVANOSŤ CELKOVEJ POPULÁCIE PODĽA CHRÍPKOVÝCH SEZÓN V SLOVENSKEJ REPUBLIKE (%)

Zdroj: ÚVZ SR

Zdroj: Kotlebová, Ištokovičová, Mišík, Szalay, Krištúfková; Zaočkovanosť vybraných chronicky chorých pacientov proti chrípke v Slovenskej republike v sezóne 2021/2022

Slovenská epidemiologická
a vakcinologická spoločnosť SLS

O Aliancii

„Spojili sme sa proti chrípke“

„Nízka dôvera v očkovanie, ale aj všeobecne nízka vôľa zúčastňovať sa preventívnych vyšetrení alebo prevencie očkovaním, je prejavom silnej vzájomnej nedôvery medzi ľuďmi, k inštitúciám a k expertíze a expertom“, pre Alianciu proti chrípke povedal doc. Michal Vašečka, sociológ z Bratislava Policy Institute. Práve dlhodobá nízka dôvera v očkovanie, podceňovanie chrípky, odmietanie aktívnej prevencie a s tým súvisiace dopady na zdravie ľudí, vysoké počty odvrátiteľných úmrtí a ďalší tlak na poddimenzovaný zdravotný systém počas chrípkových epidémií viedli lekárov, špecialistov, pacientov a expertov v zdravotníctve k sformovaniu interdisciplinárnej odbornej platformy **Aliancia proti chrípke**. Cieľom Aliancie je prinášať nové vedecké a overené informácie, viesť odbornú diskusiu o rizikách chrípky a možnostiach prevencie v rizikových skupinách ako aj šíriť osvetu. V týchto dňoch spúšťa Aliancia proti chrípke osvetovú kampaň na sociálnych sieťach k prevencii chrípky očkovaním.